

แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

The Guideline of Wellness Tourism Activities Development in Western Thailand

ประพนธ์ เล็กสุมา^{1*} ธนวรรษ ดอกจันทร์² มัชฌิมา อุดมศิลป์³ อารีรัตน์ พักเย็น⁴ นิพล เชื้อเมืองพาน⁵
Prapon Leksuma^{1*} Thanawat Dokchan² Mutchima Udomsilp³ Areerat Fakyen⁴ Nipon Chuamuangphan⁵

Corresponding author's E-mail: Ballozo86@gmail.com^{1*}

(Received: October 15, 2019; Revised: October 31, 2019; Accepted: November 18, 2019)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษารูปแบบและพัฒนาการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารและสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประกอบด้วย กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ คนในชุมชน นักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 50 คน จากนั้นตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ที่มีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกประกอบด้วย 5 ชุมชน ได้แก่ 1) ชุมชนท่องเที่ยวล่องเรือคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีในชุมชนเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว 2) ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี รูปแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่ และผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างสรรค์เพื่อกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ 3) ชุมชนพุน้ำร้อนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พุน้ำร้อนธรรมชาติ สินค้าเกษตรพื้นบ้าน และศูนย์นวดผ่อนคลายเพื่อสุขภาพ 4) ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่ประยุกต์ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และ 5) ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นรูปการท่องเที่ยวชุมชนที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ โดยสามารถสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาการเพิ่มกิจกรรม การพัฒนา และการประยุกต์ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพิ่มมูลค่า

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมเชิงสุขภาพและภูมิภาคตะวันตก

Abstract

This research aimed to study the pattern and development of wellness tourism activities in the western region. Using a qualitative research by documentary analysis and in-depth interviews with wellness tourism stakeholders who consist of community leaders, entrepreneurs, local community, tourists, government and private sectors, a total of 50 samplings. Data were determined with Triangulation and were analysed by content analysis. The results revealed that there were 5 potential areas in western include 1) Mahasawat Community in Nakhon Pathom was Wellness Tourism which applied local agricultural products as a tourism identity, 2) Lao Tuk Lak

¹⁻⁵ อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

¹⁻⁵ Lecturers, Tourism and Hotel Program, Nakhon Pathom Rajabhat University

floating market in Ratchaburi was Local Tourism that applied local resources and creative local products for wellness activities and products, 3) Nong Ya Plong hot spring in Phetchaburi was Wellness Tourism that had crucial tourism resources including natural hot spring, local agricultural products and a health relaxing massage centre, 4) Pa La – U community in Prachup Khiri Khan was Nature Tourism that applied natural resources for health promotion activities, and 5) Nong Rong Community in Kanchanaburi was Community Based Tourism that applied local resources for wellness products. They were synthesized the guidelines for activity development, namely added new activities, developing and applying local resources to value added.

Keywords: wellness tourism, wellness tourism and western Thailand

ความเป็นมาของปัญหา

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาส่วนหนึ่งจากการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและกิจกรรมรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เช่น การประยุกต์ใช้พืชสมุนไพรท้องถิ่นในการบำบัดร่างกาย การอาบหรือแช่น้ำร้อนในแหล่งธรรมชาติ ตลอดจนการนวด และสปา เป็นต้น (สุนิษา เพ็ญทรัพย์ และคณะ, 2555) โดยส่วนใหญ่มักนิยมจัดการเดินทางไปท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจในชนบทต่างจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงาม และพักผ่อนในโรงแรมหรือรีสอร์ทที่มีศูนย์สุขภาพ

ที่ผ่านมาพบว่าการท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทยโดยเฉพาะ 5 พื้นที่หลัก ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีลักษณะรูปแบบการท่องเที่ยวที่เอกลักษณ์แตกต่างกัน แต่ขาดความเชื่อมโยงกันระหว่างแต่ละแหล่งและแต่ละรูปแบบการท่องเที่ยว ประกอบกับการเจริญเติบโตทางการท่องเที่ยวที่พัฒนาตามกระแสการท่องเที่ยวขาดการ

คำนึงถึงเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวอย่างฉาบฉวย ขาดกระบวนการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ในแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (นิพล เชื้อเมืองพาน และคณะ, 2556) ทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างไร้ทิศทางในการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวขาดความเชื่อมโยงในเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ และระหว่างแหล่งท่องเที่ยวไม่มีความเชื่อมโยงด้านเส้นทางและรูปแบบการท่องเที่ยว (Package) ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่กระจัดกระจาย ขาดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวและเรียนรู้เชิงสุขภาพ

จากที่กล่าวมานั้น ภูมิภาคตะวันตกถือได้ว่ามีต้นทุนที่สามารถนำมาพัฒนาสู่การเป็นแหล่งการท่องเที่ยวผ่านการนำเสนอธรรมชาติ วัฒนธรรม การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องประกอบไปด้วยเอกลักษณ์ของสถานที่ ที่คนคิดทั้งของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อสถานที่ และปัจจัยที่ก่อให้เกิดอารมณ์ทางด้านบวกในขณะที่เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวนั้น (Cai, 2002) จึงจะสามารถดึงดูดความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม และการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถ

ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนทั้งเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในระยะยาวได้ ดังนั้นจึงควรตระหนักเรื่องของการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนให้มีความโดดเด่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ (ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมอาเซียน, 2555) จากการศึกษาปัญหาเบื้องต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก โดยต้องการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและรูปแบบทางการท่องเที่ยวของชุมชนในภูมิภาคตะวันตกเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมเชิงสุขภาพ ตามอัตลักษณ์ ทรัพยากร และความสามารถของบุคลากรในแต่ละพื้นที่ นำไปสู่การพัฒนาภูมิภาคตะวันตกเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและรูปแบบทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวภูมิภาคตะวันตก
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย 1) การศึกษาและวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา 2) การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ได้จากการสังเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีที่ทบทวนวรรณกรรม 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก 4) ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า และ 5) วิเคราะห์ผลและนำเสนอข้อมูล

2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากร คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำในชุมชน ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มผู้ประกอบการชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว จากในพื้นที่ ชุมชนท่องเที่ยวล่องเรือคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม จำนวน 10 คน ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี จำนวน 10 คน ชุมชนพุน้ำร้อนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 10 คน ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 10 คน และชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย ประเด็น ข้อมูลบริบท ทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว

4. การตรวจสอบข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยสอบถามบุคคล สถานที่ และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยการสร้างประเด็นในการวิเคราะห์อยู่บนพื้นฐานกรอบการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตก

แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกที่มีศักยภาพ ประกอบด้วย 5 แหล่ง คือ ชุมชนท่องเที่ยวล่องเรือคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี ชุมชนพุน้ำร้อนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี ชุมชนป่าละอู จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ และ ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ชุมชนท่องเที่ยวล่องเรือคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม ตั้งอยู่อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม วิถีชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม และอาศัยอยู่ริมคลองมหาสวัสดิ์ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชน การดำรงวิถีชีวิตต้องพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรทางน้ำ ทรัพยากรดินในการเพาะปลูก ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของพื้นที่

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีในชุมชนเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว สามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจิตใจประกอบด้วยวัดสุวรรณาราม สวนกล้วยไม้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลาย จิตใจสงบ ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของนักท่องเที่ยว และ 2) แหล่งท่องเที่ยวสุขภาพกาย ประกอบด้วย นาบัวลุมแจ่ม บ้านผักขาว สวนผลไม้ ทุเรียนเทศ บ้านศาลาดิน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมุ่งเน้นทรัพยากรเชิงเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เป็นผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยว

ทรัพยากรในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์มีลักษณะเป็นทรัพยากรเชิงเกษตร สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในพื้นที่ได้ เช่น คลองมหาสวัสดิ์ นาบัว สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ และ ตลาดน้ำ เป็นต้น

กิจกรรมการท่องเที่ยว 1) จุดนาบัว เรียนรู้การพับดอกบัว 2) จุดกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ณ บ้านศาลาดิน ชมการสาธิตการทำข้าวตัง 3) จุดสวนกล้วยไม้ เรียนรู้และขอคำแนะนำเกี่ยวกับพันธุ์กล้วยไม้ 4) จุดน้ำผักขาว เป็นการแปรรูปสินค้าเกษตรของชุมชน โดยการนำน้ำผักขาวมาแปรรูปเป็น

ผลิตภัณฑ์ เช่น น้ำผักขาว สบู่ผักขาว และ 5) จุดสวนผลไม้ เป็นสวนเกษตรผสมผสาน

1.2 ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี เป็นตลาดน้ำแห่งแรกของจังหวัดราชบุรี แต่เดิมชื่อว่าตลาดน้ำคลองลัดพลี แต่เมื่อมีการสร้างถนนตัดผ่าน คนในชุมชนจึงพากันเรือข้ามฝั่งไปขายของ จึงเกิดเป็นตลาดน้ำดำเนินสะดวกขึ้นมาในปัจจุบัน

รูปแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่ และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างสรรค์เพื่อกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจิตใจ ประกอบด้วย วัดเจริญสุขาราม ศาลเจ้าทีลิวี่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม และมีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไปสู่ตลาดน้ำดำเนินด้วยเส้นทางน้ำ เพื่อสร้างจุดเด่นและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่

ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน และบรรยากาศ ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวต้องการมาเยือน และทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น คือ บ้านเรือนเก่าแก่ที่มีอายุมากกว่า 100 ปี โดยคนในชุมชนยังคงช่วยกันอนุรักษ์บ้านเรือนเก่าแก่เอาไว้ให้เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยว 1) ล่องเรือไปตามเส้นทางน้ำ ในการชมวิถีชีวิตริมน้ำ 2) ชมวิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก 3) สักการะศาลเจ้าแม่ทับทิมและศาลเจ้าทีลิวี่ 4) ชิมอาหารโบราณและอาหารพื้นเมือง และ 5) เลือกซื้อสินค้าพื้นเมือง

1.3 ชุมชนพุร้อนหนองหญ้าปล้อง ตำบลยางน้ำกาดเหนือ อยู่ท่ามกลางป่าไม้และทุ่งนา เป็นแหล่งพุร้อนที่เกิดจากการแทรกดันของน้ำร้อนที่ได้รับการถ่ายโอนความร้อนจากหินที่ถูกเบียดอัดกันตามแนวรอยเลื่อนน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประยุกต์ใช้
ทรัพยากรในพื้นที่ที่มีความโดดเด่นเรื่องกิจกรรมเชิง
สุขภาพ สิ่งอำนวยความสะดวก และบุคลากรที่มีความรู้
เชิงสุขภาพ

ทรัพยากรการท่องเที่ยว คือ พุน้ำร้อนธรรมชาติ
บ่อกำเนิดพุน้ำร้อน ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว และใกล้
กันทางแหล่งท่องเที่ยวได้จัดทำบ่อสำหรับแช่เท้า และ
ศาลตามความเชื่อของคนในพื้นที่ จำนวน 2 ศาล มีร้าน
ขายของชำ ร้านอาหาร และร้านขายสินค้าทางการเกษตร
โดยชาวบ้าน เช่น ผักกูด เห็ดโคน สับปะรด มะนาว และ
มะละกอ เป็นต้น รวมไปถึงน้ำตกแม่กระดังลาที่อยู่ห่าง
จากพุน้ำร้อนประมาณ 7 กิโลเมตร

กิจกรรมการท่องเที่ยว 1) การบริการอาบน้ำร้อน
ในบ่อแช่ตัว ทั้งบ่อเดี่ยว และบ่อแช่ตัวรวม 2) กิจกรรม
นวดแผนไทย 3) เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ที่ต้องเดิน
จากศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ไปยังจุดกำเนิดพุน้ำร้อน
ระยะทาง 400 เมตร 4) มีบริการบ่อแช่เท้าใกล้ๆ และ
5) ท่องเที่ยวที่น้ำตกแม่กระดังลา

1.4 ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
ตั้งอยู่ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 9 ทรงมีรับสั่งให้นำชาวกระเหรี่ยงที่ลี้ภัยเข้ามา
มาอยู่รวมกัน จึงเกิดเป็นหมู่บ้านชาวกระเหรี่ยงขึ้น
และทรงรับสั่งให้สร้างอาชีพให้กับชาวกระเหรี่ยง และ
จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรและป้องกันการตัดไม้
ทำลายป่า ต่อมาได้มีการแบ่งเขตการปกครองระดับ
ตำบลใหม่ โดยแยกหมู่บ้านเป็นอีกตำบลหนึ่ง คือตำบล
ห้วยสัตว์ใหญ่และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบล
เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสัตว์ใหญ่

รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ
ที่ประยุกต์ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อกิจกรรม
ส่งเสริมสุขภาพ โดยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญได้แก่
น้ำตกป่าละอู ต้นทุเรียนพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้า
ข้างป่าจำนวนมาก รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทาง

วัฒนธรรมในพื้นที่คือ หมู่บ้านปกากะญอ นอกจากนั้น
มีฟาร์มโคนมซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพที่สำคัญได้รับ
พระราชทานอาชีพจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
ภูมิพลอดุลยเดช

ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือ สัตว์ป่า
และน้ำตกป่าละอูซึ่งเป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงของประเทศไทย
จุดชมวิวกาเหมาทุ่ง ต้องเดินเท้าจากบ้านป่าละอูเป็น
ระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตร และ บ่อมรกต เป็นบ่อ
น้ำธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแห่งใหม่
ที่พบไม่นานมานี้ซึ่งมีลักษณะเป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่
มากนัก นอกจากนั้นมีทรัพยากรมนุษย์สร้างขึ้น คือ หอ
คูช้าง ตลาดสินค้าชุมชน โครงการหมู่บ้านสหกรณ์ห้วย
สัตว์ใหญ่ วัดอานันท์อานันท์ เป็นศูนย์รวมจิตใจรวมถึง
ชาวไทยถูกเขาเผ่ากะเหรี่ยงในพื้นที่ที่นับถือศาสนาพุทธ
และสวนสมเด็จพระเจ้า เป็นพื้นที่ขนาดย่อมที่ถูกสร้างขึ้น
เพื่อรำลึกถึง พระมหากษัตริย์ที่ คุณของสมเด็จพระศรีนครินทร์บรมราชชนนี

กิจกรรมการท่องเที่ยว 1) เดินทางท่องเที่ยว
น้ำตกป่าละอู 2) คูช้าง กิจกรรมหนึ่งที่เป็นที่นิยม
สำหรับนักท่องเที่ยว 3) เลือกซื้อสินค้าชุมชนและ
ผลิตภัณฑ์ OTOP ณ ศูนย์บริการการท่องเที่ยว 4) ชม
การเลี้ยงโคนมของสหกรณ์การเกษตรห้วยสัตว์ใหญ่
และชมฟาร์มโคนมไทย-เดนมาร์ก 5) ชมวิถีชีวิตชาวไทย
ภูเขาเผ่ากะเหรี่ยง 6) เยี่ยมชมสวนทุเรียนและทุเรียน
ต้นแรก ที่สมเด็จพระเจ้าได้ทรงปลูกไว้ 7) ชมบ่อมรกต และ
8) ชมสาริตการทอผ้าด้วยกี่เอวของชาวไทยภูเขา ณ
วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอนุรักษ์ผ้าทอมือบ้านเฉลิมเกียรติ
พัฒนา

1.5 ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี
ชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ถือว่าเป็นหมู่บ้านที่
เก่าแก่มาแห่งหนึ่ง โดยมีหลักฐาน การขุดค้นพบซาก
โบราณวัตถุกับเจดีย์คู่ที่ตั้งอยู่ใกล้วัดและชาวบ้านยัง
ขุดเครื่องใช้ประเภททองเหลืองเช่น ชันอีกมากมาย ชื่อที่มา

ของหมู่บ้าน ได้มาจาก มีลำห้วยไหลผ่านเข้ามายังกลางหมู่บ้านทำให้เกิดการแบ่งแยกเรื่องบ้านแบ่งออกเป็นสองฝั่ง โดยมีสะพานไม้ที่มีลักษณะเป็นต้นไม้ลำต้นขนาดใหญ่พาดข้ามกลางลำห้วย ต่อมาได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นใหม่ว่า "บ้านห้วยสะพาน" ชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ถือว่าเป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่มากแห่งหนึ่ง โดยมีหลักฐาน การขุดค้นพบซากโบสถ์วัดกับเจดีย์คูที่ตั้งอยู่ใกล้วัดและชาวบ้านยังขุดเครื่องใช้ประเภททองเหลืองเช่น ชันอีกมากมาย ชื่อที่มาของหมู่บ้าน ได้มาจาก มีลำห้วยไหลผ่านเข้ามายังกลางหมู่บ้านทำให้เกิดการแบ่งแยกเรื่องบ้านแบ่งออกเป็นสองฝั่ง โดยมีสะพานไม้ที่มีลักษณะเป็นต้นไม้ลำต้นขนาดใหญ่พาดข้ามกลางลำห้วย ต่อมาได้มีการตั้งชื่อหมู่บ้านขึ้นใหม่ว่า "บ้านห้วยสะพาน"

รูปการท่องเที่ยวชุมชน ที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ เช่น ชุดอาหารท้องถิ่นเชิงสุขภาพ เป็นต้น และยังมีกิจกรรมการนวดเชิงสุขภาพด้วยบุคลากรภายในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีความโดดเด่นในเรื่องของศูนย์การเรียนรู้ป่าชุมชน สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมเชิงสุขภาพในพื้นที่ ด้วยการบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน

ทรัพยากรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 1) คลองตุม เป็นแหล่งน้ำธรรมชาติใช้ประโยชน์ในช่วงหน้าแล้งในเรื่องการเพาะปลูกและเป็นแหล่งอาหารของคนในหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี 2) สระบัวหรือสระวัดห้วยสะพาน สระน้ำดั้งเดิมทุกๆ ปี ซึ่งมีการขุดและปรับปรุงเพื่อให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเป็นแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน และ 3) ป่าชุมชนห้วยสะพาน ที่มีขนาดใหญ่กว่า 1,008 ไร่ และชาวบ้านใช้ประโยชน์จากการเก็บสมุนไพร

นอกจากนั้นทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้นประกอบด้วย 1) หอระวางไฟ เป็นหอที่สร้างขึ้นเพื่อ

เผ่าระวางไฟป่า 2) วัดเขาจำศีล เป็นวัดประจำหมู่บ้าน และ 3) ศูนย์เรียนรู้ป่าชุมชนสามัคคี บ้านห้วยสะพาน

กิจกรรมการท่องเที่ยว 1) เรียนรู้ที่ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน 2) เรียนรู้การทำแหวน และ เครื่องประดับจากเถาวัลย์ทอง 3) เรียนรู้การทำข้าวเกรียบสมุนไพรสายรุ้ง 4) ชมสาธิตการทำแคบหมูไร้มัน ณ กลุ่มแปรรูปอาหาร 5) นวดแผนไทย เพื่อการผ่อนคลาย โดยการใช้ยาสมุนไพร 6) ชมประเพณีรำเหย่ย เป็นการละเล่นพื้นบ้านของไทยอย่างหนึ่งซึ่งเล่นในท้องที่ของจังหวัดกาญจนบุรี และ 7) เที่ยวชมวัดเขาจำศีล

โดยข้อมูลบริบทการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในชุมชนภูมิภาคตะวันตกเป็นการประยุกต์ใช้วัดปฏิบัติและทรัพยากรในพื้นที่สร้างมูลค่าเพิ่มสู่ผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ และต่อยอดไปสู่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อดึงดูดและสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ด้วยบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาเชิงสุขภาพในท้องถิ่น

2. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของแหล่งท่องเที่ยวในภูมิภาคตะวันตก

จากการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม

2.1.1 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ และเชื่อมโยงไปยังตลาดน้ำในพื้นที่ใกล้เคียง เช่น ตลาดน้ำวัดพญา หรือแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงใกล้เคียง เช่น วูดแลนด์เมืองไม้

2.1.2 การเพิ่มกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เชิงสุขภาพ เป็นการประยุกต์ใช้กิจกรรมนวดแผนไทย เพื่อผ่อนคลายกลางสายน้ำคลองมหาสวัสดิ์ ร่วมกับ

การล่องเรือ และจัดแพ็คเกจล่องเรือเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในพื้นที่

2.1.3 การพัฒนาการกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มเติมรูปแบบเดิมจากการรับประทานอาหารเช้าสุขภาพ เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการประกอบอาหารเช้าสุขภาพ ตั้งแต่การเก็บวัตถุดิบจากสวน การปรุงอาหาร และการรับประทานอาหารเช้า เช่น เมี่ยงใบบัว ชาเกสรจากบัว น้ำพริกข้าว เป็นต้น

2.2 ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี

2.2.1 การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นการดึงเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชุมชนในอนุรักษ์ใช้เรือพาย ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม และการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปยังสวนผลไม้ของคนในชุมชน

2.2.2 การจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่เป็นระบบเพื่อประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลการท่องเที่ยวของตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก

2.2.3 การพัฒนาพิพิธภัณฑ์เชิงประวัติศาสตร์ ถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชน และนำสิ่งของเก่าซึ่งมีเรื่องราวของชุมชนมาจัดแสดงถ่ายทอดนิทรรศการ

2.2.4 การเพิ่มกิจกรรมพาชิมอาหารสุขภาพพื้นเมือง และกิจกรรมกิจกรรมนวดเพื่อผ่อนคลายสุขภาพ โดยการจัดทำสถานที่นวดริมน้ำ โดยการใช้บรรยากาศธรรมชาติ มาเป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยว

2.3 ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.3.1 การเพิ่มกิจกรรมให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมเรียนรู้ขั้นตอนต่างๆ ของฟาร์มโคนม ในสหกรณ์

2.3.2 การพัฒนาเส้นทางเดินน้ำตกป่าละอูเพื่อชมบรรยากาศธรรมชาติ

2.3.3 การเพิ่มกิจกรรมเดินป่าเพื่อศึกษาธรรมชาติและสองสัตว์ โดยเฉพาะช้างป่า ผ่านการให้

ความรู้ที่ถูกต้อง และปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์ และห่วงแหนสัตว์ป่าและธรรมชาติยิ่งขึ้น

2.4 ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี

2.4.1 การพัฒนาการท่องเที่ยว โดยผสมผสานการแช่เท้าในพุร้อนและการนวดตอกเส้นรักษาอาการเส้นตึง เส้นยึด ให้นักท่องเที่ยว

2.4.2 กิจกรรมแช่พุร้อน โดยการใช้ประโยชน์จากพุร้อน น้ำแร่ธรรมชาติ ในการแช่เพื่อบำบัด ผ่อนคลายความตึงเครียด จากการทำงาน ให้ระบบเลือดไหลเวียนได้ดี

2.4.3 กิจกรรมนวดเพื่อสุขภาพ โดยการใช้สมุนไพร ถูกปรับจากทรัพยากรในพื้นที่ มาใช้นวดให้กับนักท่องเที่ยว

2.4.4 กิจกรรมชิมอาหารพื้นถิ่นและทดลองทำอาหารพื้นถิ่น การให้นักท่องเที่ยวได้ทดลองทำอาหารพื้นถิ่น หรือ อาหารพื้นบ้าน แบบง่ายๆ อย่างเช่น การนำผักกูด ผักที่หาง่ายในท้องถิ่น เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ให้นักท่องเที่ยว ได้ทดลองทำและชิมด้วยตนเอง เป็นการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการทำอาหาร และเรียนรู้ผักท้องถิ่น

2.4.5 กิจกรรมนวดผ่อนคลายขณะแช่น้ำแร่ เป็นกิจกรรมที่แหล่งท่องเที่ยวควรพัฒนาให้เกิดขึ้น เนื่องจาก คุณสมบัติของน้ำแร่ หรือพุร้อนธรรมชาติ ช่วยทำให้ผ่อนคลาย ถ้านำการนวดเพื่อสุขภาพเข้ามามีบทบาทขณะแช่น้ำแร่นั้น จะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายได้อย่างเต็มที่

2.4.6 กิจกรรมผจญภัยที่เขื่อนน้ำตกแม่กระดังลา เป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวรู้จักน้อย จึงควรจัดทำแพ็คเกจแบบ 2 วัน 1 คืน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เลือกในการไปท่องเที่ยวตั้งแคมป์ ณ น้ำตกแม่กระดังลา โดยอยู่ในการดูแลของเจ้าหน้าที่อย่างใกล้ชิด เหมาะสำหรับ

นักท่องเที่ยวที่ขอรับการผจญภัย และต้องการสูดอากาศบริสุทธิ์

2.5 ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี

2.5.1 การเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการเพาะพันธุ์ต้นกล้า สำหรับการสร้างป่าไม้ชุมชนให้มีความยั่งยืนและเพิ่มมากขึ้น ซึ่งต้องดึงมาเป็นกิจกรรมเด่นของชุมชน และใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในการเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับป่าชุมชน และเพื่อใช้ป่าชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ของพืชสมุนไพร เป็นแหล่งไอโซนที่ดีของชุมชน

2.5.2 กิจกรรมใช้ประโยชน์จากสมุนไพรที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ควรนำประโยชน์ของสมุนไพรมาปรับใช้ในทางการท่องเที่ยว อย่างเช่น การทำลูกประคบสมุนไพร เพื่อผ่อนคลาย จากการดึงเครียดเมื่อยล้า และใช้ประโยชน์ของสมุนไพรในการทำอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นต้น

2.5.3 กิจกรรมนั่งรถอีแต่น เพื่อการเรียนรู้สร้างจิตสำนึกที่ดี และเกิดการหวงแหนป่าชุมชน ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ และ นักท่องเที่ยว เพื่อชुให้เป็นเอกลักษณ์ ทางการท่องเที่ยวของชุมชน

2.5.4 กิจกรรม ร้องรำเพลงเหย่ย สืบสานประเพณี เป็นการใช้ประเพณีดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจที่จะพักค้างแรมเป็นการเพิ่มรายได้ทางการท่องเที่ยว

2.5.5 กิจกรรมทำอาหารรสชาติโดดเด่น โดยการใช้วัตถุดิบจากชุมชน

อภิปรายผล

ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐม เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีในชุมชนเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว สามารถแบ่งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจิตใจ

ประกอบด้วยวัดสุวรรณาราม สวนกล้วยไม้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลายจิตใจสงบ ส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของนักท่องเที่ยว 2) แหล่งท่องเที่ยวสุขภาพกาย ประกอบด้วย นาบัว ลุงแจ่ม บ้านพักข้าว สวนผลไม้ลุงบุญเลิศ บ้านศาลาดิน ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมุ่งเน้นทรัพยากรเชิงเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นหลัก โดยประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่เป็นผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารทิพย์ ชาวผ่องอำไพและ อีรศักดิ์ อุ่นอารมณณ์เลิศ (2553) ได้เสนอว่า ชุมชนคลองมหาสวัสดิ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญ มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรการเกษตร สวนผลไม้ ผสมผสานการเลี้ยงสัตว์ และมีการท่องเที่ยวชมคลอง รวมถึง มีการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์การเกษตรไปสู่ผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ นำไปสู่การผลักดันให้คนในชุมชนและนักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักในการรักษาสุขภาพมากขึ้น

ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรี เป็นรูปแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่ และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างสรรค์เพื่อกิจกรรมและผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ โดยมีแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจิตใจ ประกอบด้วย วัดเจริญสุขาราม ศาลเจ้าตี่ลิ่วยี่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม และมีกิจกรรมเชิงสุขภาพ ประกอบด้วย การรับประทานอาหารเชิงสุขภาพ การเดินชมวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำ และมีการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวไปสู่ตลาดน้ำดำเนินด้วยเส้นทางน้ำ เพื่อสร้างจุดเด่นและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ มุทริกา พุกษาพงษ์ (2554) ได้ศึกษาว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์คือ การท่องเที่ยววิถีชีวิตที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น ไม่ว่าจะในเรื่องวิถีการอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ เรื่องอาหารการกิน ศิลปหัตถกรรม และอื่นๆ ที่สะท้อนให้เห็นถึง

เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชน และผู้คนเจ้าของพื้นที่โดยมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่ผ่านการพูดคุยสนทนาและผ่านกิจกรรมทดลองปฏิบัติต่างๆ เช่น การทดลองทำอาหาร การทดลองทำศิลปหัตถกรรม ดังเช่น คนในพื้นที่นั้นๆ ตลอดจนการทดลองใช้ชีวิตตามแบบอย่างผู้คนในชุมชน เพื่อให้เข้าใจถึงวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่นั้นๆ ผ่านประสบการณ์ตรง เรียกว่าเป็นเวทีการเรียนรู้แบบมีชีวิต การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นอกจากจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อรองรับการเติบโตของนักท่องเที่ยวที่มีความพึงพอใจในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อค้นหาเสน่ห์และวัฒนธรรมที่แตกต่างแล้วนั้น ยังมีจุดเด่นที่เห็นได้ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ การสนับสนุนให้ชุมชนที่อยู่อาศัยเกิดสำนึกรักในเอกลักษณ์หรืออัตลักษณ์ที่ตนเองมีอยู่ ซึ่งเป็นหัวใจหลักส่วนหนึ่งที่จะช่วยทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนนั้นๆ มีความยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์สร้างสรรค์เพื่อกิจกรรมเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน

ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่ประยุกต์ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ โดยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ น้ำตกป่าละอู ต้นทุเรียนพระราชทานจากสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และช้างป่าจำนวนมาก รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในพื้นที่คือ หมู่บ้านปกากะญอ นอกจากนี้มีฟาร์มโคนมซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพที่สำคัญได้รับพระราชทานอาชีพจากพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวนิดา ทองมาแก้ว และคณะ (2017) ได้เสนอว่าชุมชนป่าละอู เป็นชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยป่านานาชนิด มีผู้อาศัย 3 เชื้อสายได้แก่ กระเหรี่ยง กระห่วย และไทย มีที่พักให้บริการนักท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ มีทรัพยากรการ

ท่องเที่ยว เช่น เขาทุ่ง เขาร่ม เขาหีบ น้ำตก มีประเพณีและวัฒนธรรมของคนพื้นที่ที่เป็นเอกลักษณ์เช่น ประเพณีไหว้พระจันทร์ ประเพณีทำขวัญข้าว วิถีทอผ้าด้วยกี่เอว เป็นต้นซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมด้านวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากจุดเด่นทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชนป่าละอูสามารถนำมาประยุกต์สร้างสรรค์สู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีการผสมผสาน 3 เชื้อสายประกอบด้วยกระเหรี่ยง กระห่วย และไทย สามารถสร้างความแตกต่างสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันที่ต้องการความแปลกใหม่

ชุมชนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรี เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พุน้ำร้อนธรรมชาติ สีนค้ำ เกษตรพื้นบ้าน และศูนย์นวดผ่อนคลายเพื่อสุขภาพ ซึ่งชุมชนหนองหญ้าปล้องมีความโดดเด่นเรื่องกิจกรรมเชิงสุขภาพ มีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกบุคลากรที่มีความรู้เชิงสุขภาพ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับ (สุนิษา เพ็ญทรัพย์ และคณะ, 2555) ได้เสนอว่าการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health promotion tourism) เป็นการเดินทาง ไปท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการเรียนรู้วิถีชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งมาทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในที่พักรวมหรือนอกที่พักรวมอย่างถูกวิธี ตามหลักวิชาการและมีคุณภาพมาตรฐานอย่างแท้จริง เช่น การนวด / อบ / ประคบสมุนไพร การบริการสูดควันบำบัด (Aroma therapy) และวาริบำบัด (Water therapy) การอาบน้ำแร่หรือพุน้ำร้อน การฝึกกายบริหารท่าฤาษีตัดตน การฝึกปฏิบัติสมาธิ

แนวพุทธศาสนา การบริการอาหาร และเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ และอื่นๆ โดยทั่วไป นักท่องเที่ยวจึงนิยมการเดินทางไปท่องเที่ยวในชนบทต่างจังหวัด ที่มีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงาม โดยจัดโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพที่หลากหลายบรรจุไว้ในโปรแกรมการท่องเที่ยวด้วย ดังนั้นในการให้บริการดังกล่าวแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการจึงต้องดำเนินการพัฒนาบริการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและได้มาตรฐานคุณภาพที่เหมาะสม การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพจึงถือเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับการนิยามแพร่หลายเป็นอย่างมาก และมีประโยชน์ในการสร้างจิตสำนึกต่อการส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวรวมทั้งการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมไปในตัวอีกด้วย

ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นรูปการท่องเที่ยวชุมชน ที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ เช่น ชุดอาหารท้องถิ่นเชิงสุขภาพ เป็นต้น และยังมีกิจกรรมการนวดเชิงสุขภาพโดยบุคลากรภายในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีความโดดเด่นในเรื่องของศูนย์การเรียนรู้ป่าชุมชน สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมเชิงสุขภาพในพื้นที่ด้วยการบริหารจัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิราสิริรี วสิวีร์สิวี และคณะ (2558) ที่ได้ศึกษาความเป็นไปได้การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีความเป็นไปได้โดยการสร้างกิจกรรมเชิงสุขภาพ เช่น การนวด การอบสมุนไพร การนวดแผนโบราณ อาหารเชิงสุขภาพ โดยการบูรณาการกับรูปแบบการท่องเที่ยวอื่นๆ โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาผ่านการประสานงานภาคีรัฐและเอกชนร่วมกันวางแผนการดำเนินการและพัฒนา จากข้อมูลดังกล่าวชุมชนหนองโรงจึงมีเอกลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ผสมผสานภูมิปัญญาของคน

พื้นที่ ร่วมกับทรัพยากรป่าชุมชนในการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีความต้องการรักษาผืนป่า และนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

สรุปผลการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกประกอบด้วย 5 พื้นที่ที่มีศักยภาพประกอบด้วย 1) ชุมชนท่องเที่ยวล่องเรือคลองมหาสวัสดิ์ จังหวัดนครปฐมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ประยุกต์ใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีในชุมชนเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยว 2) ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก จังหวัดราชบุรีรูปแบบการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่สร้างสรรค์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ 3) ชุมชนพุน้ำร้อนหนองหญ้าปล้อง จังหวัดเพชรบุรีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญได้แก่ พุน้ำร้อนธรรมชาติ สินค้าเกษตรพื้นบ้าน และศูนย์นวดผ่อนคลายเพื่อสุขภาพ 4) ชุมชนป่าละอู จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่ประยุกต์ใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเพื่อกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และ 5) ชุมชนหนองโรง จังหวัดกาญจนบุรี เป็นรูปการท่องเที่ยวชุมชนที่ประยุกต์ทรัพยากรในพื้นที่เพื่อผลิตภัณฑ์เชิงสุขภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านรูปแบบการท่องเที่ยว แต่ละแหล่งพื้นที่ควรดึงเอกลักษณ์ เฉพาะแห่งมาจัดเป็นโปรแกรมท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยว และเกิดการมาท่องเที่ยวซ้ำ
2. กลุ่มผู้นำชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรทำความเข้าใจ กับ คนในชุมชน และชุมชนโดยรอบ กับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นใน

แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกคนเกิดการร่วมมือ และเกิดการบริการที่มาจากใจ ของผู้ให้บริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการต่อยอด ปรับปรุง และติดตามในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ผู้วิจัย ได้ จัดทำให้ในเบื้องต้น เพื่อพัฒนาให้ทันสมัย พร้อมทั้งจะต้อนรับ ผู้ที่สนใจ ทุกวัย

2. ควรทำการศึกษาในเรื่อง การบริการของผู้ให้บริการ ในพื้นที่ท่องเที่ยว เพื่อเกิดการท่องเที่ยวซ้ำ และเกิดการท่องเที่ยวยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

ฐานิตา ทองมาแก้ว และคณะ. (2017). การประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ แยกเป้เที่ยวป่าละอู ด้วยสื่ออินโฟกราฟฟิค. *The ASEAN Undergraduate Conference in Computing (AUC²)*, 5(1), 130-136.

ธารทิพย์ ขาวผ่องอำไพ และธีรศักดิ์ คุณอารมณณ์เลิศ. (2553). ผลที่เกิดจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีต่อสุขภาวะทางสังคมของคนในชุมชนคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 1(2), 100-113.

นิพล เชื้อเมืองพาน และคณะ. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งน้ำพุร้อนภาคตะวันตกของประเทศไทยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการแห่งชาติ (วช.).

มูทริกา พกษาพงษ์. (2554, 11 สิงหาคม). *เที่ยวอย่างไรให้สร้างสรรค์*. สืบค้นจาก http://www.dasta.or.th/th/News/detail_knowledge.php?ID=1017.

วิราสิริ วิสิริสิริ และคณะ. (2558). ความเป็นไปได้และรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 9 (2), 210-218.

ศูนย์ข้อมูลความรู้ประชาคมอาเซียน. (2555, 15 สิงหาคม). *การบริการท่องเที่ยวไทยภายใต้กรอบ AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. สืบค้นจาก <http://www.thai-aec.com/115#ixzz23gwp3FVz>.

สุนิษา เพ็ญทรัพย์และคณะ. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กรณีศึกษา ป่อน้ำพุร้อนรักษะวาริน อำเภอเมือง จังหวัดระนอง (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Cai, L.A. (2002). Cooperative Branding for rural destinations. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 720-742.